

ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНОГО КОМПЛЕКСУ ЧОРНОГО МОРЯ

Мета: формувати в учнів знання про особливості розташування, розміри, глибини, елементи берегової лінії, найбільші острови, півострови, коси, затоки, протоки, природні умови Чорного моря та основні гідрографічні характеристики про стан природно-ресурсного потенціалу Чорного моря; розвивати в учнів вміння аналізувати, порівнювати, робити висновки, користуватися джерелами географічних знань; сприяти формуванню екологічної свідомості.

Обладнання: фізична карта України, географічні атласи, роздавальний матеріал, звукозапис «Шум моря», картки із завданнями, фотографії та малюнки представників фауни моря.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Географічна номенклатура: затоки — Каркінітська, Каламітська, Джарилгаць- ка; лимани — Дніпровський, Ягорлицький, Бузький; острови — Зміїний, Тендрівська коса, Джарилгач, Березань; протоки — Босфор, Керченська.

Очікувані результати: учні навчаться:

- характеризувати особливості географічного положення та основних гідрографічних характеристик Чорного моря;
- визначати стан природно-ресурсного потенціалу Чорного моря;
- працювати з картографічними матеріалами; показувати на карті основну географічну номенклатуру, що стосується Чорного моря;
- оцінювати природно-охоронні дії.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

Привітання. Налаштування учнів на успіх.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Методичний прийом «Географічна розминка»

- До басейну якого океану належать Чорне море?
- Чи можна море вважати природним комплексом? Чому?
- Користуючись картою в атласі, установіть, яке Чорне море — зовнішнє чи внутрішнє? Поясніть твердження «Держави, чия територія омивається морями, мають більш вигідне положення».
- Назвіть протяжність морських кордонів України (можна погортати зошит).
- Назвіть держави, з якими Україна має морські кордони.
- За якими ознаками можна схарактеризувати водний об'єкт — море?

Методичний прийом «Складання плану-характеристики»

Учневі дають картки з пунктами плану-характеристики моря, їх слід вивісити на дошці в правильній послідовності:

1. Басейн океану.
2. Материк, який омиває.
3. Особливості берегової лінії.
4. Гідрохімічний режим (*солоність*).
5. Гідрологічний режим.
6. Природні ресурси.
7. Охорона вод моря.

Методичний прийом «Розпізнай мене»

На дошці вчитель пише визначення, у якому слова за логікою переставлені. Учні мають їх поставити в логічній послідовності і дізнатися визначення наукового поняття «море».

Методичний прийом «Nota bene» (замітка на полях)

Море — це частина океану, яка відокремлена ділянками суходолу, групами островів або підвищенням дна.

ІІІ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні ми ознайомимося з природою Чорного моря, адже це море є великим природним комплексом, де усі складові взаємопов'язані. Це море має неабияке значення як для господарства, так і для природних умов нашої країни, з якими ми ознайомлюватимемося в подальшому вивченні географії України; також багато хто їздить відпочивати влітку на узбережжя моря, отже, для розуміння різних явищ і процесів, для їх пояснення ми з вами вирушимо в подорож морем, використовуючи типовий план, розміщений на дошці.

ІV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Методичний прийом «Картографічний практикум»

Користуючись картами атласу або картами мобільного смартфона, прокладаємо маршрут від нашої школи до Чорного моря.

Яку відстань (в км) нам необхідно подолати від нашої школи, щоб дістатися до Чорноморського узбережжя?

Методичний прийом «Час підручника»

Учні за допомогою тексту підручника і карт атласу самостійно визначають географічне положення Чорного моря.

Методичний прийом «Nota bene» (замітка на полях)

Здавна Чорне море вважали непривітним та негостинним. Це пояснює походження його першої назви — *Pontos Axeinos* (Негостинне море). Коли ж під час грецької колонізації мореплавство тут дещо пожвавилось, то і назва змінилась: відтоді його почали називати *Pontos Euxenijs* (Гостинне море). Пануючи на Чорному морі, греки вели торгівлю з Іраном, Середньою Азією і Східною Європою. Наступниками греків у чорноморській торгівлі були генуезці. Під час турецького панування Чорне море збезлюдніло — шторми і тумани лякали турецьких мореплавців, які дали морю у ХІІІ ст. назву Караденіз (*Kara Deniz* (Чорне — Погане

море).

Методичний прийом «Географічне дослідження»

Робота в малих групах. Клас об'єднують у групи. На парту до кожної групи ставлять табличку з назвою групи. Кожна група отримує картку із завданнями, яку повинні заповнити, досліджуючи своє питання за допомогою роздавального матеріалу, атласів, підручника, додаткової літератури. На стінах класу розвішані ілюстрації Чорного моря. Звучить звукозапис «Шум моря». Учні про- , водять дослідження, а потім представник групи повідомляє про результати дослідження. Усі учні кожної групи записують здобуту інформацію з питання у відповідну графу таблиці «Характеристика природи Чорного моря». (Таблиці роздані кожному учню у друкованому вигляді.)

Географічне положення	
Розміри	
Глибина	
Клімат	
Гідрологічний режим	
Гідрохімічний режим	
Органічний світ	
Ресурси	
Заповідники	

Методичний прийом «Географічна естафета»

Клас поділяють на сектори відповідно до кількості рядів парт у класі. Кожному сектору пропонують однакові тестові завдання. Учні, що сидять на першій парті, виконують перше завдання і передають аркуш із завданнями на другу парту. Учні другої парті, виконавши завдання, передають на третю парту, і так далі. Завдання виконані на кольорових аркушах (кожен ряд — певний колір сектора). Завдань стільки, скільки парт у ряду, тому їх можна оцінювати окремо по партах. Той ряд, котрий виконав завдання першим, є переможцем.

Методичний прийом «Тест-контроль»

1. Максимальна глибина Чорного моря становить:

А 1245 м.

Б 2245 м.

В 12 м.

Г 2 211 м.

2. Чорне море взимку:

А Замерзає.

Б Не замерзає.

В Замерзає вузька смуга уздовж узбережжя.

Г У тривалі зими північна частина моря може покриватися льодом.

3. Солоність Чорного моря становить:

А 17-18 ‰.

Б 32-34‰.

В 10-11 ‰.

Г 22 ‰.

4. Площа Чорного моря:

А 267 тис. км².

Б 436 тис. км².

В 1500 тис. км².

Г 875 тис. км².

5. Органічний світ Чорного моря:

А Бідний, кілька анаеробних бактерій.

Б Різноманітний і багатий.

В Багатий через незамерзання моря взимку.

Г Відсутність органічного життя у водах на глибині нижче 150-200 м через шар сірководню.

За кожну правильну відповідь — 2 бали.

V. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Назвіть ключові поняття, які ви сьогодні вперше почули. Які ваші враження від Чорного моря? Розкажіть, які ви бачили кінострічки, у яких розповідається про Чорне море (фільм «Чорне море» з Джудом Лоу в головній ролі).

Підбиваються підсумки уроку, учням виставляються оцінки, підсумовуючи всі їхні дії протягом уроку.

Географічне положення Чорного моря обумовлює його рекреаційне та транспортне значення. Кліматичні умови Чорного моря роблять його однією з провідних рекреаційних зон України. Природні ресурси Чорного моря потребують систематичної та різнобічної охорони.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Опрацювати § 38 підручника.

- Підписати на контурній карті елементи берегової лінії моря.